

Täysistunto

Torstai 17.11.2022 klo 16.00—18.09

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi valtion vientitakuista annetun lain 6 ja 10 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 268/2022 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Matti Vanhanen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. — Keskustelu, ministeri Lintilä.

Asian käsittelyssä noudatettiin aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

17.45 Elinkeinoministeri Mika Lintilä (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Globaalit, isot haasteet ilmastonmuutoksesta terveysturvallisuuteen voidaan ratkaista kansakuntien poliittista yhteistyötä tiivistämällä sekä talous- ja kauppasuhteita kehittämällä. Suomella on merkittävästi osaamispääomaa vientiin ja investointeihin kansainvälisille markkinoille. Suomen kaltaiselle pienelle avotaloudelle viennin kansantaloudellinen merkitys on suuri. Vienti ylläpitää hyvinvointiyhteiskuntaamme.

Viennin mahdollistaa toimiva vientirahoitusjärjestelmä. Valtion erityisrahoitusyhtiöllä, Finnvera Oyj:llä on olennainen rooli suomalaisen viennin rahoituksessa. Vientirahoituksen kysyntä on kasvanut viime vuosina voimakkaasti. Yksityinen rahoitussektori ei ole kyennyt riittävässä määrin vastaamaan viime vuosien rahoituskysynnän kasvuun, jolloin julkisen rahoituksen keskeinen rooli on korostunut entisestään. Vientirahoituksessa on Suomessa markkinapuute, joka ilmenee erityisesti suurten ja pitkää takaisinmaksuaikaa vaativien vientihankkeiden rahoituksessa. Toisaalta markkinapuute on myös havaittu pk-yritysten pienten vientikauppojen rahoituksessa, mitä koskeva lakiesitys on myös parhailaan eduskunnan käsittelyssä.

Markkinat eivät myöskään pysty kilpailemaan kansainvälisen julkisen sektorin tarjoaman rahoituksen kanssa, jolloin Suomessakin joudutaan turvautumaan julkiseen rahoitukseen viejäyritysten kilpailukyvyn turvaamiseksi. Suomen vientirahoitusjärjestelmän toimivuuteen vaikuttaa muun muassa vientirahoituksen päätöksentekoprosessin nopeus, sujuvuus ja ennakoitavuus. Ne ovat tärkeitä osatekijöitä kilpailukykyiselle vientirahoitusjärjestelmälle. Suomen julkisessa vienninrahoitusjärjestelmässä on tunnistettu useita kehittämistarpeita, joista yksi kohdistuu Finnveran vientitakuutoiminnan erityisriskinottoa koskevaan päätöksentekomenettelyyn.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2022 vp

Erityisriskinotto on menettely, jossa valtion erityisrahoitusyhtiö voi myöntää vientitakuun elinkeinopoliittisista tai kilpailukykyyn liittyvistä syistä silloinkin, kun yhtiö ei tavanomaisen riskiarvioinnin perusteella voisi vientitakuuta myöntää hankkeeseen liittyvän korkean riskin johdosta. Vientitakuun myöntäminen erityisriskinottona edellyttää työ- ja elinkeinoministeriön päätöstä siitä, että hankkeeseen liittyy tärkeitä elinkeinopoliittisia tai kilpailukykyyn liittyviä perusteita.

Ehdotetulla lailla on tarkoitus parantaa Suomen viennin ja vientirahoituksen kansainvälistä kilpailukykyä yksinkertaistamalla ja joustavoittamalla vientitakuutoiminnan mukaisen erityisriskinoton päätöksentekomenettelyä, edellytyksiä ja mahdollisuuksia. Erityisriskinoton tulee kyetä vastaamaan joustavasti ja nopeasti muuttuviin vientirahoituksen tarpeisiin. Erityisriskinotto on keino avata suomalaisyritysten vientitoimintaa uusille, tavanomaista riskipitoisemmille markkinoille. Erityisriskinotolla voidaan aikaansaada uusia kasvumarkkinoita suomalaisille vientiyrityksille ja laajentaa suomalaista, perinteisesti keskittyntä vientipohjaa.

Ehdotetulla lailla selkeytetään päätöksentekoprosessia ja päätöksenteon rooleja Finnveran ja työ- ja elinkeinoministeriön välillä. Tarkoituksena on, että vientihankkeiden riskien arviointi kuuluisi kokonaisuudessaan yhtiön vastuulle. Finnveralla on tarkoituksenmukaisimmat resurssit vientihankkeiden riskiarviointiin ja erityisriskinottotarpeen harkintaan.

Valtioneuvoston roolia on tarkoitus korostaa edellyttämällä poliittista päätöksentekoa jokaisen erityisriskinottopäätöksen yhteydessä erikseen. Näin varmistetaan elinkeino-, ulko-, kauppa-, kehitys- ja ympäristöpoliittisten tavoitteiden kattava huomioiminen hanketasolla ja vahvistetaan edelleen Finnveran elinkeinopoliittista mandaattia. Selkeämmät roolit päätöksenteossa tehostavat vientirahoituksen toimivuutta ja takaavat suomalaisille yrityksille tasavertaiset kilpailuedellytykset oikea-aikaisesti. Lailla edesautetaan myös erityisriskinottotilanteiden tunnistamista ja erityisriskinottoon liittyvää riskienhallintaa.

Työ- ja elinkeinoministeriö antaa jatkossa Finnveralle omistajaohjauksella valtioneuvoston säännöllisesti hyväksymän riskinottokehityksen, jonka avulla Finnveran hallitus voi laatia yhtiön riskinottopolitiikan sekä helpommin tunnistaa erityisriskinoton piiriin kuuluvat hankkeet. Riskinottokehitys tullaan vahvistamaan valtioneuvostotasolla vuosittain. Tämä parantaa valtioneuvostotason tietoisuutta erityisriskinotosta, laajentaa päätöksentekopohjaa sekä sitouttaa erityisriskinoton linjauksia selkeämmin tulevaan päätöksentekoon.

Erityisriskinoton enimmäisvastuumäärä ehdotetaan korotettavaksi 5 miljardista eurosta 8 miljardiin euroon. Tämä sisältyy vientitakuiden kokonaistakuuvastuun enimmäismäärään, mikä on nykyisellään 38 miljardia. Korotus turvaa Finnveran nykyisen vientitakuuportfolion hoitamisen ja hallinnoinnin. Se myös luo edellytyksiä Finnveralle käyttää harkintavaltaansa arvioidessaan vientihankkeita.

Korotus mahdollistaa myös suomalaisen vientipohjan monipuolistumista kattamaan laajemmin eri toimialoja. Korotuksen odotetaan vauhdittavan esimerkiksi kaksoissiirtymää ja suomalaisten yritysten pääsyä kehittyville markkinoille. Jos erityisriskinoton enimmäismäärä olisi riittämättömällä tasolla, voisi seurauksena olla merkittäviä negatiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia, kuten työpaikkojen ja verotulojen menetyksiä.

Yksittäisten suurten vientikauppojen saaminen Suomeen voi merkitä satoja tai jopa tuhansia henkilötyövuosia viejäyrityksessä sekä alihankintaverkostossa. Suorien työllisyysvaikutusten lisäksi hankkeiden kerrannaisvaikutukset ulottuvat laajemmalle verotuloina sekä ostovoiman ja kysynnän kasvuna.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 125/2022 vp

Hallituksen tavoitteena on edistää vientiä ja yritysten kansainvälistymistä. Julkisen vientirahoituksen merkitys on erityisen korostunut näinä geopolittisesti ja taloudellisesti epävarmoina aikoina ja tällä lailla varmistutaan vientirahoituksen toimivasta sääntelystä, joka turvaa ja edistää suomalaisen viennin kansainvälistä kilpailukykyä.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.